

طرح صلح کاخ سفید: اهداف آمریکا و پیامدهای آن برای اسرائیل

به قلم دیوید ماکوفسکی (/fa/experts/dywyd-makwfsky-0/)

۲۳ ژانویه ۲۰۲۰

همچنین دست‌یافتنی به

(English (/policy-analysis/white-house-peace-plan-meeting-us-goals-israeli-repercussions

العربية (/ar/policy-analysis/ajtma-hwl-khtt-alslam-fy-albyt-alabyd-alahdaf-alamrykyt-waltdayat-alasrayylyt/)

درباره نویسنده

دیوید ماکوفسکی (/fa/experts/dywyd-makwfsky-0/)

تحلیل کوتاه

مقامات آمریکایی خواه یک طرح صلح جامع منتشر کنند یا فقط یک سند انگیزه‌بخش ارائه دهند هنوز نیاز دارند اهداف‌شان را روشن کنند آن‌هم در شرایطی که انتخابات نزدیک است و مشارکت فلسطینی‌ها بسیار بعید به نظر می‌رسد

پرزیدنت ترامپ در حرکتی پرسروصدا اعلام کرد که بنیامین نتانیاهو نخست‌وزیر اسرائیل و بنی گانتس رقیب اصلی او و رهبر حزب آبی‌وسفید در ۲۸ ژانویه مهمان کاخ سفید خواهند بود تا طرح صلح خاورمیانه را که از مدت‌ها پیش دولت ترامپ وعده آن را داده بود با آن‌ها در میان بگذارد. ترامپ به خبرنگاران گفت که طرح صلح آمریکا احتمالاً قبل از برگزاری این نشست منتشر خواهد شد. همان‌طور که پیش‌بینی می‌شد تشکیلات فلسطینی که از ۲۰۱۷ و بعد از انتقال سفارت آمریکا به اورشلیم روابطش را با واشنگتن قطع کرده به این نشست دعوت نشد. (واکنش فلسطینی‌ها به این ملاقات در دیدبان سیاست‌گذاری جداگانه‌ای مفصل‌تر بحث خواهد شد)

چرا حالا

موضوعی که مشکل می‌توان آن را نادیده گرفت این است که کاخ سفید این نشست را درست برای همان روزی برنامه‌ریزی کرده که کنست [پارلمان اسرائیل] مامور شده تا درباره اعطای مصونیت قضایی به نتانیاهو در پرونده‌های فساد مالی <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/view/round-three-in-israel-domestic-dynamics-and-foreign-policy-implications> تا پایان زمامداری‌اش بحث کند. در این مورد تا حالا نمایندگان حزب آبی‌وسفید در پارلمان دست برتر داشته‌اند و این یعنی مصونیت قضایی ظاهراً چشم‌انداز خوبی ندارد. به این ترتیب مردم اسرائیل کم‌کم با این ایده کنار می‌آیند که اگر در دوم مارس نتانیاهو به طور بی‌سابقه‌ای در سومین دور انتخابات پیروز شود همزمان هم باید محاکمه شود و هم کشور را اداره کند. با توجه به دوستی او با ترامپ این گمانه‌زنی از نظر بسیاری مطرح است که نتانیاهو خواستار تشکیل این نشست شد تا توجه عمومی را از جلسات کنست منحرف کند. جالب این‌جاست که این نشست در جریان محاکمه استیضاح ترامپ برگزار می‌شود.

تغییر تمرکز انتخابات ماه مارس از موضوع مصونیت قضایی به طرح صلح آمریکا چرخشی سریع برای نتانیاهو محسوب می‌شود. تاکنون او استدلال می‌کرده که انتشار طرح ترامپ در جریان یک کارزار انتخاباتی کاری خطرناک خواهد بود چون خطر ایجاد شکاف در جناح راست پایگاه او را به همراه دارد. درواقع بلافاصله بعد از اعلام واشنگتن نفتالی بنت وزیر دفاع نتانیاهو و رقیب راست افراطی او با صدور بیانیه‌ای اعلام کرد که حزب او (به معنای راه راست) با اعطای زمین‌های بیشتر برای تاسیس دولت فلسطینی مخالف است. هرچند

انتظار می‌رود طرح ترامپ از این لحاظ اصلاً انتظارات فلسطینی‌ها را برآورده نکند. احتمالاً به‌تدریج بیشتر کرانه غربی را به آن‌ها خواهد داد از جمله ناحیه C و بخش‌های بزرگی از نواحی A (تحت کنترل شهری فلسطینی‌ها) و ناحیه B (که فلسطینی‌ها امنیت عمومی آن‌جا را کنترل می‌کنند ولی اسرائیل قدرت حاکم است).

درعین حال این زمان‌بندی نشان می‌دهد که نتایجی که انتظار می‌رود از دست دادن مصونیت قضایی خود است و آماده است تا خطر دعوا در جناح راست را به جان بخرد. احتمالاً او مطمئن است که می‌تواند انتظارات عمومی درباره طرح ترامپ را مدیریت کند – مثلاً ممکن است این‌طور القا کند که درباره برخی مفاد ارضی این طرح صلح تردیدهایی دارد و همزمان تأکید کند که این طرح از همه ابتکارات صلح قبلی آمریکا به خواسته‌های اسرائیل نزدیکتر است. ظاهراً نتایجی که کارشناسان محافظه‌کار اسرائیلی بیشتر بر ماهیت تاریخی این طرح تمرکز دارند تا بر نقش ارضی بالقوه آن چون از نگاه آن‌ها مطمئناً فلسطینی‌ها به‌هرحال این پیشنهادها را نخواهند پذیرفت. از این زاویه مهم است که آیا کاخ سفید الان یک نقش راه ارائه خواهد کرد یا تا پایان انتخابات اسرائیل منتظر خواهد ماند چرا که احتمالاً طرح جزئیات حداقل بخشی از هواداران نتایجی را خشمگین خواهد کرد.

دولت آمریکا چه می‌خواهد به دست آورد

در وهله اول مقامات آمریکایی تأکید دارند که دعوت همزمان از نتایجی و گانتس این ادعا را که واشنگتن در سیاست داخلی اسرائیل مداخله می‌کند باطل خواهد کرد. درضمن آن‌ها اشاره می‌کنند که هیچ تضمینی نیست که بن‌بست ماه آوریل و سپتامبر گذشته در دور سوم انتخابات شکسته شود. پس بهتر است از همین حالا دست به کار شوند اما فرض این استدلال‌ها این است که دو نامزد اسرائیلی واکنشی مشابه به این طرح صلح نشان خواهند داد. در مقابل بعضی‌ها ممکن است بگویند که برای نتایجی و ترامپ اولویت اصلی منافع انتخاباتی بالقوه است. حتی اگر این اولویت‌ها تهدیدی برای دستیابی به راهکار «دو-کشوری» از طریق گفت‌وگو باشد این نگرانی‌ها به اضافه این مسئله که بعید است تشکیلات فلسطینی بایکوت خود را پایان دهد و ناگهان وارد مذاکرات شود ما را به اصلی‌ترین سوال می‌رساند: هدف دیدار آتی و طرح صلح پیش رو چیست. دو توضیح بالقوه را می‌توان محتمل دانست.

اول دولت آمریکا ممکن است به جای ارائه یک طرح جامع بخواهد «چشم‌اندازی» منتشر کند که به مثابه راهنمایی برای گفت‌وگوهای آینده باشد. رئیس‌جمهور آمریکا ممکن است این رویکرد را راهی برای تعیین یک متن مرجع ببیند که مواضع قدیمی آمریکا را در مسائل اساسی تغییر خواهد داد و در نتیجه همه ابتکار عمل‌های آینده را هم تحت تأثیر قرار می‌دهد. اگر ترامپ دوباره انتخاب شود آن‌وقت باور دولت او این است که تشکیلات فلسطینی باید مبارزه‌طلبی خود را کنار بگذارد و با این واقعیت سیاسی جدید کنار بیاید.

در حالت دیگر دولت آمریکا ممکن است روی این مسئله که تشکیلات فلسطینی این طرح صلح را کاملاً رد خواهد کرد حساب کرده باشد. از این منظر یک «نه» سرسختانه از طرف فلسطینی‌ها این آزادی عمل را به اسرائیل می‌دهد که مناطقی مثل دره اردن را به خاک خود ضمیمه کند. در هر ابتکار صلحی که ترامپ داشته باشد دره اردن احتمالاً به کنترل اسرائیل در خواهد آمد. پس انتشار جزئیات این طرح صلح در زمان فعلی می‌تواند راهی برای واشنگتن باشد تا قبل از مذاکره با تشکیلات فلسطینی از چنین اقدامی از سوی اسرائیل حمایت کند. در این مورد مدیریت وضعیتی مشابه توسط اسرائیل – یعنی نزاع با سوریه بر سر بلندی‌های جولان – می‌تواند سرمشق قرار گیرد. اسرائیل در سال ۱۹۸۱ این اراضی را تحت کنترل خود درآورد اما بعداً دولت‌های متوالی اسرائیل در دهه ۱۹۹۰ و همچنین دولت نتایجی پشت میز مذاکره نشستند تا درباره وضعیت این اراضی مذاکره کنند.

در هر حالت رد کردن طرح آمریکا از طرف تشکیلات فلسطینی مقدمه‌ساز هرگونه حرکت ضمیمه‌سازی از طرف اسرائیل خواهد شد و برای همین هم یکی از رهبران ارشد عرب از ترس پیامدهای ارضی بالقوه بارها به محمود عباس رئیس تشکیلات فلسطینی اصرار کرده که ایده‌های ترامپ را کاملاً رد نکند. اما به نظر نمی‌رسد این توصیه تا کنون چندان مورد توجه قرار گرفته باشد. نبیل ابو رزین سخنگوی تشکیلات فلسطینی اخیراً هشدار داد که طرح آمریکا اگر مرزهای ۱۹۶۷ را مبنای عقب‌نشینی اسرائیل قرار ندهد از «خطوط قرمز» فلسطینی‌ها عبور خواهد کرد و این احتمال که نشست واشنگتن منجر به بروز خشونت در اراضی مذکور شود افزایش خواهد یافت.

درمورد کشورهای عربی و اروپایی دولت آمریکا قبل از انتشار این طرح صلح دست‌کم با تعداد کمی از آن‌ها رایزنی‌های بی‌سروصدایی انجام داده. هرچند ممکن است قبل از نشست واشنگتن هم با آن‌ها دوباره رایزنی کند. به طور ایده‌آل دولت آمریکا امیدوار است که مقامات عرب بگویند عناصری از این طرح ارزش گفت‌وگوهای بیشتر را دارد – با علم به این‌که چنین اظهاراتی حمایت‌چندانی جلب نخواهد کرد. اما حتی همین هدف ناچیز هم شاید محقق نشود و رهبران عرب ممکن است بخواهند ساکت بمانند یا اگر به نظر آن‌ها این طرح کفه ترازو را به نفع اسرائیل سنگین کرده باشد حتی علناً از آن انتقاد کنند. مثلاً طبق گزارش‌ها امان تهدید کرده است که اگر اسرائیل دره اردن را ضمیمه خاک خود کند معاهدات صلح خود را با اسرائیل معلق خواهد کرد.

آیند شهرک‌های یهودی‌نشین

برخی گمانه‌زنی کرده‌اند که طرح ترامپ حدوداً ۸۰ درصد کرانه غربی را به فلسطینی‌ها خواهد داد و اسرائیل هم علاوه بر آبادی‌های اصلی در مجاورت دیوار حائل کرانه غربی همه یا بخشی از شهرک‌هایی را که بیرون این ناحیه واقع است به اضافه دره اردن به خاک خود ضمیمه خواهد کرد. سوال کلیدی این است که آیا حاکمیت فلسطینی‌ها بر اراضی حاصله صرفاً به صورت آرمانی بیان شده یا به اقدامات آتی مشخصی از طرف فلسطینی‌ها پیوند خورده است.

گزینه‌های دیگری هم وجود دارد که هرکدام به درجاتی امکان‌پذیر است. طرح صلحی که ده‌ها آبادی جداافتاده را به عنوان محله‌هایی بیرون از دیوار حائل به شمار آورد که گرچه در خاک دولت فلسطین واقع است اما بخشی از اسرائیل حساب می‌شود با توجه به مرزهای ناپیوسته ارضی و شمار جمعیت ساکن در این آبادی‌ها (بیش از ۱۰۰ هزار نفر) تردیدهایی جدی در خصوص عملی بودن آن طرح ایجاد خواهد کرد. تقاضای حذف پاسگاه‌های مرزی‌ای که تحت قوانین اسرائیل غیرقانونی است حرکتی امکان‌پذیر و قابل قبول خواهد بود. در خصوص فلسطینی‌ها طرح آمریکا ممکن است با ادغام برخی محله‌های بیرونی فلسطینی‌ها در شرق اورشلیم بخواند برای آن‌ها پایتختی ایجاد کند اما اعلام یک کشور فلسطینی ظاهراً پیش‌شرط‌هایی هم دارد – یعنی توافق برای خلع سلاح و پذیرش هویت اسرائیل به عنوان یک کشور یهودی.

آیا گانتس در تنگنا قرار گرفته

معلوم نیست که آیا نشست واشنگتن به لحاظ سیاسی گانتس را در تنگنا می‌گذارد یا نه. باور بر این است که این فرمانده نظامی سابق خصوصاً نگران دو احتمال است: ۱) این‌که نشست یادشده به نفع نتانیاهو باشد و به او امکان دهد تا توجه عمومی را از موضوع مصونیت قضایی و مشکلات قانونی کلی‌تر خود منحرف کند و ۲) این‌که نتانیاهو سعی کند از این طرح صلح به عنوان ابزاری برای اعمال حاکمیت اسرائیل بر دره اردن یا ضمیمه کردن کامل آن استفاده کند. این نگرانی‌ها باعث شده برخی این سوال را مطرح کنند که آیا ممکن است او دیدارش را لغو کند یا به تعویق بیندازد و تا بعد از انتخابات احتمالاً منتظر بماند انتظار می‌رود او تصمیم خود را شب ۲۵ ژانویه اعلام کند.

هرچند گانتس شدیداً تحت فشار خواهد بود تا دعوت کاخ سفید را رد کند. بی‌شک نگران این هم هست که با حضورش در این نشست نقشی زائد پیدا کند چون نتانیاهو احتمالاً با استفاده از توجه رسانه‌ای ادعا خواهد کرد که رابطه شخصی او با پرزیدنت ترامپ بوده که این طرح صلح را تا این حد به چشم‌انداز او نزدیک کرده است. گانتس احتمالاً این نگرانی را هم دارد که در کنار دولت دست‌راستی آمریکا متمایل به چپ به نظر آید چون این می‌تواند حمایت رای‌دهندگان اسرائیلی راست میانه را که او شدیداً دنبال جلب حمایت‌شان بوده تضعیف کند.

به نظر می‌رسد گانتس فعلاً خود را برای یک سکانس دومی‌تر مرحله‌ای احتمالی آماده می‌کند که در آن طرح آمریکا نتانیاهو را به ضمیمه‌سازی دره اردن تحریک کند. اوایل این هفته او گفت که از چنین حرکتی حمایت می‌کند اما فقط در «هماهنگی با جامعه بین‌المللی». در مقابل یائیر لاپید – دیگر رهبر حزب آبی‌وسفید – گفته که ضمیمه کردن این دره باید بعد از مذاکرات موفق با فلسطینی‌ها انجام شود. برای دولت ترامپ مهم است که دست‌کم تا وقتی تشکیلات فلسطینی این طرح را رد نکرده فعلاً اسرائیل به اقدامی عملی برای ضمیمه‌سازی دست نزند. از این زاویه واکنش محمود عباس به این نشست می‌تواند ناخواسته به نفع نتانیاهو و به ضرر گانتس عمل کند.

* دیوید ماکوفسکی هموند برجسته زیگلر در انستیتو واشنگتن و تولیدکننده پادکست جدیدی است با عنوان «نقاط تصمیم‌گیری: رابطه

آمریکا و اسرائیل (<https://shows.acast.com/decision-points>)». ❖

RECOMMENDED

BRIEF ANALYSIS

Iran Takes Next Steps on Rocket Technology

فوریہ ۲۰۲۲ ۱۱

Farzin Nadimi

(/policy-analysis/iran-takes-next-steps-rocket-technology)

BRIEF ANALYSIS

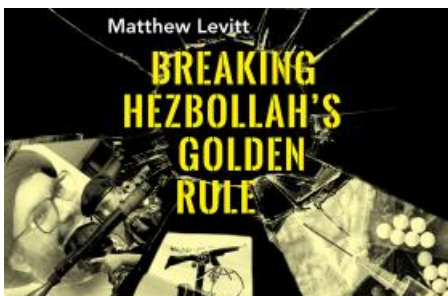
Saudi Arabia Adjusts Its History, Diminishing the Role of Wahhabism

فوریہ ۲۰۲۲ ۱۱

Simon Henderson

(/policy-analysis/saudi-arabia-adjusts-its-history-diminishing-role-wahhabism)

ARTICLES & TESTIMONY

Podcast: Breaking Hezbollah's Golden Rule

فوریہ ۲۰۲۲ ۹

Matthew Levitt

(/policy-analysis/podcast-breaking-hezbollahs-golden-rule)

TOPICS

(/policy-analysis/fraynd-slh/) فرایند صلح

(/policy-analysis/rwabt-rb-w-asrayyl/) روابط عرب و اسرائیل

(/policy-analysis/syast-amryka/) سیاست آمریکا

REGIONS & COUNTRIES

(/policy-analysis/flstynyha/) فلسطینی‌ها

(/policy-analysis/asrayyl/) اسرائیل

